

Šaudymo varžybos tarpukario Lietuvos kariuomenėje kaip skatinimo tobulinti įgūdžius priemonė

Dr. Mindaugas Sereičikas
*Klaipėdos universiteto Baltijos regiono istorijos
ir archeologijos instituto mokslo darbuotojas*

Anotacija

1918–1940 m. Lietuvos kariuomenėje buvo skatinama domėtis šaudyba ir tobulinti šaudymo įgūdžius. Kokybiškai įgyvendinta kovinio rengimo programos dalis, apimanti šaudybą, buvo laikoma būtina, bet nepakankama sąlyga. Dėl šios priežasties, pasibaigus Nepriklausomybės karui, Lietuvos kariuomenės vadovybė pradėjo kurti sistemą, skatinančią gerinti šaudymo įgūdžius. Organizuojant įvairias šaudymo varžybas, raginant domėtis šaudymo sportu, o svarbiausia – sukuriant apdovanojimų sistemą buvo skatinama tobulinti šaudymo įgūdžius. Varžymusi grįsta sistema XX a. 4-ajame dešimtmetyje turėjo teigiamą poveikį skatinant karius domėtis šaudyba ir gerinti asmeninius šaudymo įgūdžius.

Šio straipsnio pagrindinis tikslas yra išanalizuoti 1918–1940 m. Lietuvos kariuomenėje naudotas motyvavimo priemones, pasitelktas skatinant karius tobulinti šaudymo įgūdžius. Iki šiol platesnio šios temos tyrimo nebuvo. Manytina, kad straipsnis ne tik užpildys istoriografinę spragą, bet turės ir taikomąją vertę. Išnagrinėtas klausimas, kaip buvo skatinama gerinti šaudymo įgūdžius tarpukario Lietuvos kariuomenėje, gali pasitarnauti skatinant šiuolaikinės Lietuvos kariuomenės karius domėtis šaudyba ir tobulinti asmeninius šaudymo įgūdžius.

Reikšminiai žodžiai: *šaudymo įgūdžių tobulinimas, motyvacinės priemonės, apdovanojimai, šaudymo varžybos, ženklai „Geram šauliui“.*

Šaudymo varžybos daliniuose – kova dėl vertingų prizų

Pasibaigus aktyviems karo veiksams, 1922–1923 m. Lietuvos kariuomenė transformuota rengiantis taikos periodui. 1922 m. didžioji dalis Lietuvos kariuomenės dalinių ir padalinių iš buvusio karo veiksmų rajono perkelti į nuolatinės dislokacijos vietas [23]. 1923 m. gegužės 18 d. pradėta, o rugsėjo 15 d. baigta Lietuvos kariuomenės demobilizacija, mišrų Lietuvos kariuomenės komplektavimą pakeitė 1923 m. pabaigoje įsigaliojusi šaukimo į kariuomenę tvarka [22]. 1923 m. antrojoje pusėje, Lietuvos kariuomenei pradendant veikti taikos sąlygomis, imtasi tobulinti karių šaudymo įgūdžius.

Nuo 1923 m. įgyvendinant kovinio rengimo programą, siekta sudominti karius šaudyba. 1923 m. birželį patvirtintame pirmajame Šaudymo statute numatyta, siekiant sudominti šaudymo įgūdžių tobulinimu, steigti įgudusiems šauliams skirtus kvalifikacinius ženklus ir organizuoti šaudymo varžybas [45]. Šiame statute, kaip ir vėlesniuose statuteuose [46], aprašyta dviejų kategorijų šaudymo kvalifikacinių ženklų sistema taip ir liko neįgyvendinta, tačiau šaudymo varžybos pradėtos rengti. Šaudymo statute numatyta rengti dviejų tipų šaudymo varžybas: divizijos lygio – varžybose turėjo kartu varžytis visi divizijos daliniai, antrojo tipo varžybose, rengiamose keletą kartų per metus, turėjo rungtyniauti mažesnių padalinių kariai. Statute nurodyta, kad pastarojo tipo varžybos turi „*būti sporto pobūdžio ir sukelti domėjimą ir pamėgimą šaudyti*“ [45].

1923 m. kariniams daliniams persikėlus į nuolatinės dislokacijos vietas, visuose buvo surengtos šaudymo varžybos [37]. Vėliau jos buvo rengiamos kasmet Lietuvos kariuomenės pėstininkų ir kavalerijos pulkuose, kituose kariuomenės daliniuose. Varžybose dalyvaudavo pulkų padalinių – kuopų, eskadronų – komandos. Taip pat individualiai varžydavosi karininkai, puskarininkiai ir eiliniai. Tokių varžybų organizavimas, ypač XX a. 3-iajame dešimtmetyje, labiausiai priklausė nuo pulko vadovybės ir karininkų iniciatyvumo. XX a. 3-iojo dešimtmečio antrojoje pusėje pulkų

vadovybė stengėsi šaudymo varžybas derinti su kovinio rengimo programa. Dažniausiai šaudymo varžybos buvo rengiamos rudenį, baigus naujokų mokymo programą, kurios sudedamosios dalys buvo šaudymo kursai ir kovinio šaudymo pratybos [32]. Pavyzdžiui, 1927 m. Antrojo pėstininkų didžiojo Lietuvos kunigaikščio Algirdo pulke surengtos varžybos, kuriose dalyvavo visoms kuopoms atstovaujančios komandos, jose vyko ir individualios šaulių varžybos [4]. 1927 m. spalio 17 d. Septintojo pėstininkų Žemaičių kunigaikščio Butigeidžio pulko šaudykloje surengtos šaudymo iš karabinų varžybos [2]. 1927 m. lapkričio 29 d. Ketvirtajame Lietuvos karaliaus Mindaugo pėstininkų pulke buvo surengtos šaudymo varžybos, kuriose dalyvavo dešimties kuopų komandos, sudarytos iš geriausiai kovinio šaudymo pratybose pasirodžiusių karių [44]. Divizijų lygio varžybos rengtos retai – iki 1930 m. tebuvo surengtos vos kelerios [16].

Nuo XX a. 3-iojo dešimtmečio vidurio šaudymo varžybos kariuose daliniuose sparčiai populiarėjo. Neapsiribota tik Šaudymo statute numatytais keliomis kasmetėmis varžybomis pulkuose. Šaudymo varžybas imta rengti įvairių švenčių proga: minint pulko įkūrimo metines, švenčiant valstybines šventes ar bendruose visuomenės ir kariuomenės renginiuose. Į sporto renginių kariniuose daliniuose programą taip pat stengtasi įtraukti šaudymo rungčių. Pavyzdžiui, 1924 m. birželio 22 d. surengta Devintojo pėstininkų Lietuvos kunigaikščio Vytenio pulko šventė, kurioje numatytos ir sporto varžybos su šaudymo rungtimi [34; 42]. 1924 m. liepos 6 d. Septintojo pėstininkų Žemaičių kunigaikščio Butigeidžio pulko šventėje taip pat buvo surengtos šaudymo varžybos [35]. 1930 m. rugpjūčio 24 d. įvyko Karo aviacijos sporto šventė, kurioje kariai varžėsi ne tik lengvosios atletikos, bet ir šaudymo rungtyse. Šaudymą mažo kalibro ginklais laimėjo karo lakūnas vrš. Grigorius Radvenis (Heidrikis), o šaudymą iš kariuomenės tabelinių ginklų – vyriausiasis puskarininkis Udrys [1]. 1930 m. surengtose Septintojo pėstininkų Žemaičių kunigaikščio Butigeidžio pulko [52] bei kariuomenės technikos dalinių sporto varžybose vyko šaudymo iš mažo kalibro ginklų bei šaudymo iš asmeninių karių ginklų varžybos [9].

1 pav. 3-iojo pėstininkų Lietuvos didžiojo kunigaikščio Vytauto pulko kariai apdovanoti ženklais „Geram šauliui“. 1935 m. spalio 28 d., Raseiniai

Šaltinis: autoriaus kolekcija.

Kartais Lietuvos kariuomenės dalinių šaudymo varžybose dalyvaudavo ir užsienio kariuomenių atstovai. Vienos pirmųjų tokios varžybos įvyko 1925 m. liepos 1 d. Klaipėdoje. Jose varžėsi Septintojo pėstininkų Žemaičių kunigaikščio Butigeidžio pulko kariai ir į Klaipėdą atplaukusios Jungtinės Karalystės karinio jūrų laivyno laivo įgulos. Komandas sudarė vienas karininkas ir 20 kareivių. Varžytasi dviejose rungtyse: šaudymo iš 150 m ir šaudymo iš 400 m po penkis šūvius. Šias varžybas laimėjo Septintojo pėstininkų Žemaičių kunigaikščio Butigeidžio pulko komanda [5]. XX a. 4-ajame dešimtmetyje Lietuvos kariuomenės kariai dalyvaudavo ir tarptautinėse šaudymo varžybose užsienyje.

Pirmajame Šaudymo statute numatyta, kad daliniams bus skiriama lėšų šaudymo varžybų prizams įsigyti. Statute taip pat nurodyta, kad divizijos lygio varžybose laimėjusiems karininkams bus įteikiamas laikrodis ar asmeninis ginklas, kardas arba žiūronai, o kareiviams – laikrodis su dedikacija [45]. Trims geriausiai kariuo-

menės šaudymo varžybose pasirodžiusiems puskarininkiams taip pat numatyta įteikti laikrodžius su dedikacijomis [46]. Kaip prizai pulkų organizuotose šaudymo varžybose pasirinkti praktiški, neretai brangūs ir kariams tinkami daiktai [48]. Kartais kariams už puikius rezultatus varžybose būdavo suteikiamos papildomos atostogos. 1929 m. iš 23 varžybose dalyvavusių aviacijos karininkų 1-ąją vietą laimėjo karo lakūnas vyr. ltn. Leonas Taunys (jis buvo apdovanotas sidabrinium laikrodžiu). 2-ąją vietą laimėjęs karo lakūnas kpt. Jonas Liorentas dovanų gavo revolverį, o 3-iąją vietą laimėjęs karo lakūnas vyr. ltn. Klemas Martinkus gavo 500 vnt. mažo kalibro šovinių. 2-osios ir 3-iosios vietos prizus įsteigė Kaune ginklais prekiausi Muskanto parduotuvė [15]. 1930 m. Pirmojo pės-tininkų Lietuvos didžiojo kunigaikščio Gedimino pulke surengtose šaudymo varžybose buvo įsteigti šie prizai: 55 litų vertės laikrodis, du 35 litų vertės laikrodžiai bei trys populiarios knygos „Savano-ris“ [51].

Karinių dalinių atstovai XX a. 3-iojo ir 4-ojo dešimtmečių san-dūroje konstatavo, kad dažnai rengiamos šaudymo varžybos paska-tino karius domėtis šaudyba ir gerinti šaudymo įgūdžius. Pastebė-ta, kad dalyvavimas šaudymo varžybose turi teigiamą poveikį karių šaudymo koviniais šoviniaiis pratybų rezultatams [49].

Kariuomenės šaudymo varžybos – kova dėl garbės

Vėliausiai nuo 1929 m. Lietuvos kariuomenės vadovybės spren-dimu rudenį, pasibaigus pagrindinėms kariuomenės pratyboms, Varėnos poligone pradėtos rengti šaudymo varžybos, vadintos „pri-ziniais šaudymais“ [29]. Pirmosios kariuomenės šaudymo varžybos surengtos sunkiųjų kulkosvaidžių padaliniais [41]. 1930 m. Varėnos poligone po rudenį vykusių pratybų surengtose kariuomenės šaudymo varžybose dalyvavęs karys atsiminimuose rašė, kad kariai stropiai ruošėsi dalyvauti varžybose, į jas buvo atrinkti geriausiai šaudymo koviniais šoviniaiis pratybose pasirodę kariai [30].

1930–1939 m., kiekvieną rudenį, buvo rengiamos kariuome-nės šaudymo varžybos, kurios iš pradžių vyko Varėnos poligone,

vėliau – Gaižiūnų poligone ar kitur įrengtose šaudyklose. Rudens šaudymo varžybose siekta sukurti kuo realesnes kovos sąlygas. Pavyzdžiui, kulkosvaidininkai dalyvaudavo dviejų tipų rungtyse: pirmiausia jie atlikdavo 6 km taktinį žygį, o atvykę į paskirties vietą, išsiskleisdavo ir, nustatę taikinį, atlikdavo šaudymo užduotis [43]. 1940 m., Lietuvą okupavus sovietams, šaudymo varžybos nebeorganizuotos.

1930–1939 m. buvo rengiamos dviejų tipų komandinės sunkiųjų kulkosvaidininkų šaudymo varžybos: tiesiai taikant (šaudykloje į taikinius) ir netiesiai taikant (imituojant kovos veiksmus po taktinio žygio). Buvo rengiamos ir individualios kulkosvaidininkų varžybos. Šiuo laikotarpiu kariai varžėsi ir komandinėse šaudymo iš karabinų varžybose, ir individualiose varžybose, o nuo 1938 m. vyko ir šaudymo iš lengvųjų kulkosvaidžių varžybos.

Rengti prizinio šaudymo varžybas Lietuvos kariuomenės vadovybės sprendimu pavesta kariuomenės pėstininkų inspektoriui, atsakingam už kovinio rengimo organizavimą. 1924–1930 m. šias pareigas ėjo plk. Jonas Koreva, o jį vėliau pakeitė plk. Vincas Vitkauskas. Pėstininkų inspektorius dalyvaudavo priziniuose šaudymuose, kontroliuodavo jų vykdymą, apdovanodavo karius.

1929 m. Varėnos poligone įvykusiose šaudymo varžybose trys geriausiai individualiose rungtyse pasirodę kulkosvaidininkai apdovanoti sidabriniais laikrodžiais, dar trys – nikeliniais laikrodžiais, o trys geriausiai varžybose pasirodžiusios sunkiųjų kulkosvaidininkų kuopos gavo po 800 litų piniginių prizą, jų kariams įteikti sidabriniai laikrodžiai su išgraviruotu kario vardu ir dedikacija [41]. 1930 m., minint Vytauto Didžiojo mirties 500-ąsias metines, 1-ąją vietą šaudymo varžybose laimėjusios kuopos apdovanotos plaketėmis su Vytauto Didžiojo bareljefu [3]. 1929 m., po vienu pirmųjų prizinių šaudymų Varėnos poligone, kariams skirtoje spaudoje raginta įsteigti ženklą, kuris būtų įteikiamas gerus šaudymo įgūdžius turintiems kariams. Ant uniformos segamo ženklo steigimas argumentuotas kaip viena iš veiksmingų motyvacinių priemonių, paskatinsiančių karius tobulinti šaudymo įgūdžius [16].

2 pav. Nenustatyto Lietuvos kariuomenės padalinio kariai su prizų už taiklų šaudymą iš šautuvų¹

Šaltinis: autoriaus kolekcija.

1931 m. Lietuvos kariuomenė įsteigė kariams skirtą ženklą „Geram šauliui“ [43]. Iš sidabro Šveicarijos įmonėje „Huguenin“, vėliau – Lietuvoje, pagaminti ženklai buvo įteikiami kariams, geriausiai per kariuomenės šaudymo varžybas šaudžiusiems iš sunkiųjų kulkosvaidžių [14] bei karabinų [47], o nuo 1938 m. – ir iš lengvųjų kulkosvaidžių [27]. Sidabriniai ir nikeliniai laikrodžiai buvo įteikiami varžybų nugalėtojams, surinkusiems didesnę, nei numatytą, taškų skaičių. Taip pat įsteigti ir komandiniai prizai – ažuolo plaketės su bareljefais [43]. Kariai, varžybose surinkę maksimalų taškų skaičių, buvo apdovanojami auksiniais laikrodžiais [26].

Kasmet buvo įteikiami 2–3, o nuo 1938 m. – 4 komandiniai prizai kuopoms ar eskadronams, surinkusiems daugiausiai taškų komandinėse varžybose, o 20–30 karių buvo apdovanojami ženklais „Geram šauliui“ ir minėtais laikrodžiais. Lietuvos ka-

¹ Nuo 1931 m. kasmet viena kuopa ar eskadronas, geriausiai pasirodęs per prizinius šaudymus, buvo apdovanojamas Šveicarijos įmonėje „Huguenin“ pagamintu prizų.

3 pav. Ženklas „Geram šauliui“ buvo prestižinis Lietuvos kariuomenėje. Privalomąją tarnybą baigę kariai juos segėdavo ir prie civilių drabužių

Šaltinis: autoriaus kolekcija.

riuomenės šaudymo varžybos laikytos prestižinėmis, joms kariniai daliniai ruošdavosi. Dėl giežtų varžybų taisyklių ir aukštų minimalių reikalavimų per metus mažai karių buvo apdovanojami individualiais prizais – tai kėlė varžybų prestižą. Siekiant suteikti dar daugiau prestižo, kariuomenės šaudymo varžybos būdavo plačiai aprašomos kariams skirtoje spaudoje, publikuojamos varžybų laimėtojų nuotraukos. Laimėjusios kuopos ar eskadrono vadams kariuomenės vadas išreikšdavo padėką per kasmetes atestacijas. Kariams, laimėjusiems kariuomenės šaudymo varžybas, be numatytų prizų, neretai karinio dalinio vado sprendimu buvo suteikiamos papildomos atostogos. Po kariuomenės šaudymo varžybų į savo dalinius grįžtantys kariai būdavo iškilmingai pasitinkami. Pavyzdžiui, Pirmojo pėstininkų Lietuvos didžiojo kunigaikščio Gedimino pulko 3-iosios kulkosvaidininkų kuopos karius Ukmergės stotyje pasitiko pulko vadas plk. ltn. Mikas Reklaitis. Jis pasveikino karius laimėtojus ir padėkojo už antrus metus iš eilės laimėtas varžybas [50].

Šaudymo sportas Lietuvos kariuomenėje

Karinėje spaudoje vis pabrėžta, kad Pirmojo pasaulinio karo partitis rodo, jog šaudymo įgūdžių svarba mūšio lauke yra išaugusi. Skirtingai nei XIX a. kautynėse, karys XX a. pradžioje dėl greitošaudos turėjo mažiau laiko nusitaikyti, šūvio nuotolis ir didėjanti šūvio galia sumažino galimybes išgyventi, todėl taiklumo svarba didėjo. Konstatuota, kad šaudybos teoriniai kursai ir kovinio šaudymo pratybos leidžia susipažinti su šaudymu, bet nėra pakankami. Kaip vienas iš veiksmingų šaudymo įgūdžių tobulinimo būdų išskirtas šaudymo sportas. Raginta didinti prieinamumą, karinių dalinių kareivių klubuose steigti šaudymo skyrius, kuriuose būtų galima treniruotis šaudyti mažo kalibro ginklais ir rengti varžybas [38]. XX a. 3-iajame dešimtmetyje viešojoje diskusijoje pabrėžta, kad šaudymo sportui Lietuvos kariuomenėje skiriama per mažai dėmesio – apsiribojama šaudymo pratybomis, o praktinį sportinį šaudymą skatinančios sistemos nėra, stokojama šaudyklų, ginklų ir instruktorių [39].

1925 m. kovo 21–22 d. surengtos pirmosios Lietuvos šaudymo pirmenybės, kurias organizavo Lietuvos dviratininkų sąjunga. Nors ji aktyviai kvietė dalyvauti Lietuvos kariuomenės dalinius, į varžybas užsiregistravo tik Antrojo pėstininkų Lietuvos didžiojo kunigaikščio Algirdo pulko komanda ir keletas kitų dalinių karių, kurie varžybose dalyvavo ne tarnybos metu. Antrojo pėstininkų Lietuvos didžiojo kunigaikščio Algirdo pulko eil. Lindė varžybų asmeninėje įskaitoje užėmė 4-ąją vietą. Lietuvos kariuomenės pasyvus dalyvavimas varžybose kritikuotas spaudoje [36].

Šaudymo sporto situaciją kariuomenėje turėjo pakeisti 1925 m. įsteigta Kariuomenės sporto draugija [31]. Ji kariuomenės vadovybės pavedimu kasmet Kaune surengdavo Lietuvos kariuomenės sporto šventę, o jos skyriai Lietuvos kariuomenės daliniuose organizuodavo įvairias sporto varžybas [24]. Be futbolo, lengvosios atletikos ar kitų sporto varžybų, draugijos skyriai organizuodavo ir šaudymo varžybas. Pavyzdžiui, Kariuomenės sporto draugijos Karo aviacijos skyriaus valdyba 1929 m. gegužės 12 d. surengė aviacijos karininkų šaudymo mažo kalibro ginklais varžybas [15]. 1926 m.

Kariuomenės sporto draugija surengė pirmąją Lietuvos kariuomenės sporto šventę Kaune, tačiau joje nebuvo šaudymo rungčių. Jų nebuvo ir 1927 m. vykusioje šventėje, tik 1928 m. rugsėjo 1–2 d. vykusioje Lietuvos kariuomenės sporto šventėje (rungtynėse) buvo dvi šaudymo rungtys. Skirtingai nei kariuomenės organizuojamose šaudymo varžybose, 1928 m. Lietuvos kariuomenės sporto šventėje dalyviai varžėsi šaudydami mažo kalibro ginklais [19–21]. Varžybose dalyvavę šauliai pasirodė prastai [18].

Nuo 1929 m., atsižvelgus į pastabas, Lietuvos kariuomenės sporto šventėje pradėti naudoti ir kariuomenės ginkluotėje esantys karių asmeniniai ginklai. 1929 m. rugsėjo 7–8 d. vykusioje Lietuvos kariuomenės sporto šventėje pirmoji rungtis buvo šaudymas mažo kalibro ginklais, o antroji – šaudymas karių tarnyboje naudojamais ginklais [6]. 1930 m. Lietuvos kariuomenės sporto šventėje padidintas šaudymo rungčių skaičius, vis didesnę dėmesį skiriant šaudymui kariuomenės naudojamais ginklais [8]. Praėjus 5 metams po Kariuomenės sporto draugijos įsteigimo, konstatuota, kad šaudymo sportas Lietuvos kariuomenėje išlieka nepopuliarus, daliniuose nėra skatinamas ir vis dar nėra sukurtos sistemos, skatinančios karius užsiimti sportiniu šaudymu [18]. Keletą metų aktyviai Lietuvos kariuomenės sporto šventę organizavusi Kariuomenės sporto draugija XX a. 4-ojo dešimtmečio viduryje veiklos beveik nebevykdė ir 1936 m. buvo uždaryta [17]. Kariuomenės sporto šventės organizavimo funkciją perėmė Lietuvos kariuomenės štabas [25].

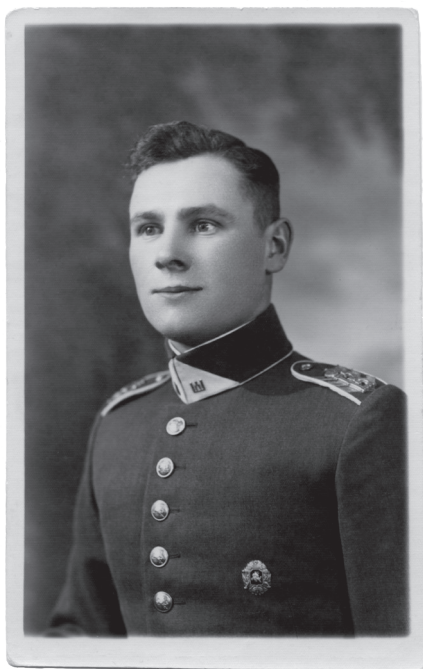
Taikliausi kariuomenės šauliai

Keletas Lietuvos kariuomenės karininkų išsiskyrė puikiais šaudymo įgūdžiais ir tapo daugkartiniais įvairių šaudymo varžybų laimėtojais. Bene daugiausiai įvairių varžybų laimėjo Ketvirtojo pėstininkų Lietuvos karaliaus Mindaugo pulko II kulkosvaidininkų kuopos vadas lttn. Augustinas Bernadišius. Jis 1936 m. ir 1938 m. tapo Lietuvos sportinio šaudymo čempionu, taip pat su kuopa laimėjo 1-ąją vietą kariuomenės šaudymo iš sunkiųjų kulkosvaidžių varžybose [10]. Už pasižymėjimą šaudymo sporte lttn. A. Bernadišius, be įvairių prizų,

apdovanotas ir vardiniu ginklu bei Lietuvos kariuomenės vado div. gen. Stasio Raštikio padėka, jam įteiktas ir Lietuvos didžiojo kunigaikščio Gedimino penktojo laipsnio ordinas [33].

Per 6 tarnybos metus įvairiose šaudymo varžybose Lietuvoje ir užsienyje Lietuvos karo aviacijos karo lakūnas ltn. Antanas Skaržinskas laimėjo 13 asmeninių dovanų [11]. 1931 m. rugpjūtį vykusiose kariuomenės sporto varžybose karininkų šaudymo iš šautuvų rungtyje jis laimėjo asmeninę (vardinę) dovaną. 1932 m., tarnaudamas Penktajame pėstininkų Lietuvos didžiojo kunigaikščio Kęstučio pulke, laimėjo 1-ąją vietą karininkų šaudymo iš pistoletų varžybose bei prizinę vietą šaudymo iš karabinų varžybose. 1934 m. ltn. A. Skaržinskas laimėtose šaudymo varžybose apdovanotas vardine dovana – auksiniu laikrodžiu [7]. 1934 m. liepos 13–17 d. jis dalyvavo šaudymo varžybose Rygoje [40]. Karo lakūnas ltn. A. Skaržinskas laimėjo ir 1936 m. rugsėjo 7–10 d. vykusias Karo aviacijos šaudymo varžybas. Deja, po kelių dienų jis žuvo aviakatastrofoje [28].

Lietuvos kariuomenės arba civilių organizacijų surengtose varžybose pasižymėjo Šeštojo pėstininkų Pilėnų kunigaikščio Margio

4 pav. 2-ojo ulonų Didžiosios kunigaikštienės Birutės pulko vyriausiasis puskarininkis Eduardas Juknaitis (Juchnevičius), 1933 m. apdovanotas ženklų „Geram šauliui“ už taiklų šaudymą iš sunkiųjų kulkosvaidžių²

Šaltinis: autoriaus kolekcija.

² Eduardas Juknaitis (Juchnevičius) buvo Dainavos apygardos Merkio rinktinės Druskininkų-Marcinkonių bataliono vadas, jis žuvo 1947 m. rugsėjo 27 d. Varėnos rajone.

pulko ltn. Vincas Kačergius. 1938 m. birželio 30 d. – liepos 11 d. jis dalyvavo Pasaulio šaudymo pirmenybėse Liucernoje, Šveicarijoje. Ltn. V. Kačergius 1938 m. liepos 25–30 d. pirmojoje Lietuvos tautinėje olimpiadoje, komandinėse šaudymo iš pistoleto varžybose, laimėjo sidabro medalį, o šaudymo iš šautuvo – tris aukso medalius [12].

Šeštojo pėstininkų Pilėnų kunigaikščio Margio pulko kpt. Vincas Miliauskas 1937 m. birželio 12–13 d. Lietuvos šaudymo pirmenybėse šaudymo pistoletu ir šaudymo šautuvu rungtyse užėmė 2-ąsias vietas, o 1938 m. liepos 25–30 d. pirmojoje Lietuvos tautinėje olimpiadoje, komandinėse šaudymo kariniais šautuvais varžybose, laimėjo tris aukso medalius. 1939 m. birželio 30 d. – liepos 11 d. atstovavo Lietuvai pasaulio šaudymo pirmenybėse Šveicarijoje ir už nustatytų normatyvų įvykdymą buvo apdovanotas bronzos ženkle [13].

Pirmojo pėstininkų Didžiojo Lietuvos kunigaikščio Gedimino pulko III kulkosvaidininkų kuopos vado. kpt. Aleksandro Urbono vadovaujama kuopa 1930 m. ir 1932 m. laimėjo kariuomenės šaudymo iš sunkiųjų kulkosvaidžių varžybas [11]. Taip pat Lietuvos kariuomenės, civilių organizacijų ir užsienyje vykusiose varžybose pakartotinai prizines vietas laimėjo mjr. Motiejus Karaša, ltn. Pranas Kalpokas, kpt. Antanas Mačiokas, ats. ltn. Bronius Paliulionis ir ltn. Antanas Ramonis (Ramanauskas).

Išvados

Tarpukario Lietuvos kariuomenėje kariai buvo skatinami domėtis šaudyba ir tobulinti šaudymo įgūdžius. Nuo 1923 m. kariuomenės daliniuose pradėtos rengti šaudymo varžybos, kurios tiesiogiai prisidėjo skatinant karių didesnę susidomėjimą šaudyba. Varžybos vykdavo keletą kartų per metus, dažnai jos buvo organizuojamos valstybinių švenčių ar dalinio įkūrimo metinių proga. Galimybė laimėti prizų motyvavo karius dalyvauti varžybose ir tobulinti savo įgūdžius. Nuo XX a. 3-iojo dešimtmečio antrosios pusės po rudens pratybų pradėtos organizuoti kariuomenės šaudymo varžybos, kurios vadintos „priziniais šaudymais“. Šios varžybos tapo prestižinės

ir labai populiarios.

Nuo 1931 m. sukurta unifikuota apdovanojimų sistema. Aukšti reikalavimai norint juos gauti formavo paskatą dalyvauti kariuomenės šaudymo varžybose. Iki Sovietų Sąjungos okupacijos kariai aktyviai šiose varžybose dalyvavo. Tarpukario Lietuvos kariuomenėje nuo 1928 m. buvo rengiamos kariuomenės sportinio šaudymo varžybos, tačiau sportinis šaudymas, dažniausiai atliekamas naudojant mažo kalibro ginklus, didesnio populiarumo Lietuvos kariuomenėje nesulaukė.

Bibliografija

1. Aviacijos sporto šventė. *Karys*, 1930, Nr. 35.
2. Klaipėdos įgula. Prizinis šaudymas. *Karys*, 1927, Nr. 44 (440).
3. Prizinio šaudymo prizai. *Karys*, 1930, Nr. 42.
4. Šančių įgula. Šaudymas. *Karys*, 1927, Nr. 43 (439).
5. Šaudymo rungtynės su anglų jūrininkais. *Karys*, 1925, Nr. 29 (321).
6. 1929 metų kariuomenės sporto rungtynių programa. *Karys*, 1929, Nr. 35 (535), p. 590.
7. 5-ojo pėstininkų Didžiojo Lietuvos Kunigaikščio Kęstučio pulko leitenanto Skaržinsko Antano Tarnybos lapas. *LCVA*, f. 930, ap. 5, b. 2451, l. 1–2.
8. Ardickas. Kariuomenės sporto draugija. *Karys*, 1930, Nr. 25–26.
9. Ardickas. Technikos dalių lengvosios atletikos rungtynės. *Karys*, 1930, Nr. 32.
10. Asevičius, V., et al. Lietuvos kariuomenės karininkai 1918–1953, t. II. Vilnius, 2002.
11. Asevičius, V., et al. Lietuvos kariuomenės karininkai 1918–1953, t. VII. Vilnius, 2007.
12. Asevičius, V., et al. Lietuvos kariuomenės karininkai 1918–1953, t. IV. Vilnius, 2004.
13. Asevičius, V., et al. Lietuvos kariuomenės karininkai 1918–1953, t. V. Vilnius, 2005.
14. Astikas, A. Lietuvos ordinais, medaliais ir ženkleliais 1918–1940. Vilnius, 1993.

15. Čepstas [Čepulis, S.]. Kariuomenės Sporto D-jos aviacijos skyriaus valdyba. *Karys*, 1929, Nr. 22.
16. Dovydaitis. Šaudymo sportas ir jo įvertinimas. *Karys*, 1929, Nr. 34.
17. Įsakymas kariuomenei Nr. 25, § 12, 1936.
18. Juodvalkis, J. Apie šaudymo sportą. *Karys*, 1929, Nr. 16.
19. Juodvalkis, J. Kariuomenės sporto šventės antroji diena. *Karys*, 1929, Nr. 37 (537).
20. Juodvalkis, J. Ketvirtoji kariuomenės sporto šventė. *Karys*, 1929, Nr. 36 (536).
21. Jurgelevičius, P. Kariuomenės sporto rungtynės. *Karys*, 1928, Nr. 37 (485).
22. Karinės prievolės įstatymo pakeitimas. *Vyriausybės žinios*, 1923-12-22, Nr. 146.
23. Kariuomenės išdėstymo knyga, 1921–1922 m. *LCVA*, f. 929, ap. 3, b. 290, l. 3–128.
24. Kariuomenės sporto draugijos atsišaukimas. *Karys*, 1925, Nr. 23 (315).
25. Kariuomenės vado įsakymas Nr. 20, § 1–2, 1938-08-22.
26. Kariuomenės vado įsakymas Nr. 27, § 3, 1938-11-29.
27. Kariuomenės vado įsakymas, Nr. 10, § 1, 1938-04-09.
28. Kaunietis, P. Karo aviacijos šaudymo rungtynės. *Karys*, 1936, Nr. 38.
29. Kėdainių savanoris [slapyvardis]. Iš Varėnos poligono sugrįžus. *Karys*, 1929, Nr. 27.
30. Kėdainių savanoris [slapyvardis]. Keletas dienų Varėnos stovykloje. *Karys*, 1930, Nr. 34.
31. Krašto apsaugos ministerio įsakymas Nr. 34, § 1, 1925.
32. Markelis, J. 4 pėst L. K. Mindaugo pulkas šaudymas. *Karys*, 1929, Nr. 6.
33. Matonienė, I. 105 metų sulaukęs majoras Augustas Bernadišius – gyva Lietuvos kariuomenės istorija. *15min.lt*, 2014 m. sausio 16 d. Prieiga per internetą: <https://www.15min.lt/naujiena/aktualu/karo-zona/105-metu-sulaukes-majoras-augustas-bernadisius-gyva-lietuvas-kariuomenes-istorija-784-399145>
34. NČ. K. Kariuomenės gyvenimas. 9 p. L. K. Vytenio pulko.

Karys, 1924, Nr. 25 (265).

35. Pyragius, J. Kariuomenės sportas. 7-to pulko šventėje. *Karys*, 1924, Nr. 31 (271).

36. Pyragius, J. Lietuvos šaudymo pirmenybės ir kariai. *Karys*, 1925, Nr. 14 (306).

37. Pyragius, J. Ruoškime kariuomenės sporto olimpiadą. *Karys*, 1924 m. balandžio 3–9 d., Nr. 14 (254).

38. Pyragius, J. Šaudymo sportas kariuomenėje. *Karys*, 1926, Nr. 19 (363).

39. Pyragius, J. Šaudymo sportas kariuomenėje. *Sportas*, 1926, Nr. 33 (306).

40. Prikomandiruoto į Aviacijos mokyklą leitenanto Skaržinsko Antano tarnybos lapas už 1934 m. LCVA, f. 930, ap. 5, b. 2451, l. 11.

41. Red. [kpt. Balčiūnas] Pažymėjimas. *Karys*, 1929, Nr. 27.

42. K. Kariuomenės gyvenimas. 9 p. L. K. Vytenio pulko. *Karys*, 1924, Nr. 28 (268).

43. Sunkiųjų kulkosvaidžių šaudymo statutas. Kaunas: Vyriausiasis štabo spaudos ir švietimo skyrius, 1931.

44. Šalmas [slapyvardis]. Klaipėdos įgula. Prizinis šaudymas. *Karys*, 1927, Nr. 51–52 (447–448).

45. Šaudymo statutas, I dalis. Kaunas: Krašto apsaugos ministerijos Karo mokslo skyrius, 1923.

46. Šaudymo statutas, III dalis. Vokiškas 08 metų tipo sunkusis kulkosvaidis. A. Šaudymas (tiesiai taikant). Kaunas: Vyriausiojo štabo Karo mokslo skyrius, 1925.

47. Šautuvų, karabinų, L. kulkosvaidžių ir pistoletų šaudymo ir rankinių granatų svaidymo statutas. Kaunas: Vyriausiojo štabo spaudos ir švietimo skyrius, 1933.

48. Urbonienė, L. 1918–1940 m. Lietuvos kariuomenės ir šaulių sąjungos sporto prizai ir dovanos. Kaunas, 2020.

49. V. J. J. 1 pėst. D. L. K. Gedimino pulkas. *Karys*, 1930, Nr. 32.

50. V. J. J. 1 p. D. L. K. Gedimino pulkas. Grįžimas iš Varėnos poligono. *Karys*, 1930, Nr. 37.

51. V. J. J. 1 pėst. D. L. K. Gedimino pulkas. *Karys*, 1930, Nr. 32.

52. Žiūrovas [slapyvardis]. 7 p. Ž. K. Butegeidžio pulko sporto šventė. *Karys*, 1930, Nr. 34.